

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

CELOWNIK

il. Marcelina Jarnuszkiewicz

CELOWNIK jest trzecim przypadkiem deklinacji, i jedną z najrzadziej używanych form fleksyjnych rzeczownika. Wskazuje najczęściej na odbiorcę czynności. Rzeczowniki męskie zakończone na spółgłoskę niemal zawsze mają w celowniku końcówkę -owi: (np. oddaj to temu człowiekowi; przyglądamy się słońcowi, pokój temu domowi), ale niektóre rzeczowniki zachowały w C. do dziś – jako swoistą pamiątką historyczną – końcówkę -u, np. panu, Bogu, bratu, chłopcu, diabłu, kotu i psu, lwu (ale: Lwowi Tołstojowi). Twardotematowe rzeczowniki żeńskie i męskie zakończone na -a mają – zmiękczającą spółgłoski tematu – końcówkę -e, (np. matce, żonie i kochance, wojewodzie i staroście). Rzeczownikami twardotematowymi są też takie wyrazy jak mucha czy rzeżucha, a także takie nazwy jak Yamaha / yamaha czy Sapieha. Pamiętamy, że ch wymienia się na sz, a h wymienia się na ż, dlatego teoretycznie powinniśmy odmieniać: mucha – musze, rzeżucha – rzeżusze, ale yamaha – yamaże, Sapieha – Sapieże. Jednak formy z [ż] powstałym z h są dziś ogromnie rzadkie w języku mówionym, nie słyszymy bowiem już różnicy między dawniej bezdźwięcznym [ch] i dźwięcznym [h] – te głoski wymawiamy dziś tak samo. Dlatego współczesne słowniki uznają za poprawną odmianę: yamaha – yamasze, Sapieha – Sapiesz lub Sapieże. Pamiętamy też, że w liczbie mnogiej wszystkie rzeczowniki mają w celowniku końcówkę -om (a nie -ą!), np. panowie - panom, osoby - osobom, panie - paniom.